BM GENEL SEKRETERİ GUTERRES'İN KIBRIS ZİYARETİ VE ADA GERÇEKLERİNİN ARTIK GÖZARDI EDİLEMEYECEĞİ GERÇEĞİ: EGEMEN EŞİTLİK TEMELİNDE ÇÖZÜMÜN KAÇINILMAZLIĞI

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

Analiz No : 2026 / 33

03.08.2026

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterresin 27-29 Temmuz 2026 tarihlerinde Kıbrısa gerçekleştirdiği ziyaret, Adadaki fiilî gerçeklerin diplomasi masalarında artık kolayca yok sayılamayacağını bir kez daha ortaya koymuştur. KKTC Başbakanı Ünal Üstelin bu ziyarete ilişkin değerlendirmesi, Guterresin Kıbrıs ziyareti, ada gerçeklerinin artık gözardı edilemeyeceğini göstermiştir ifadesiyle sürecin özünü en açık biçimde özetlemektedir[1]. Guterresin gayretleri takdir edilmektedir; ancak elinden gelen sınırlıdır. Çünkü Kıbrıstaki iki toplumun statüsü, Avrupa Birliğinin (AB) kendi kurallarını da ihlâl ederek tek taraflı biçimde Güney Kıbrıs Rum Yönetimini (GKRY) üyeliğe almasıyla kalıcı bir çıkmaza girmiştir[2]. Günümüzde açıkça görülmektedir ki, Kıbrıs için çözüm, artık geçerliliğini yitirmiş BM Güvenlik Konseyi kararlarının ötesine geçmiştir. Durum kökten değişmiştir. Kıbrısın bir bölümü haksız biçimde ABye dâhil edilmiştir. Bu koşullarda tek geçerli çözüm, diğer tarafın egemen eşitliğini ve devlet varlığını kabul etmekten geçmektedir[3]. Guterres bu durumu anlamaktadır ve çaba göstermektedir; fakat hem GKRY hem de AB bu gerçekliğe karşı çıkmaya devam etmektedir[4].

Tarihsel Arka Plan ve 1960 Düzeni

Kıbrıs sorunu, 1960 Zürih ve Londra Anlaşmalarıyla kurulan ortaklık cumhuriyetinin Rum tarafınca tek taraflı biçimde bozulmasıyla başlamıştır. 1963 Kanlı Noelinden itibaren Kıbrıs Türkleri sistematik saldırılara, etnik temizliğe ve yok edilme tehdidine maruz kalmıştır[5]. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, 1960 Garanti Antlaşmasının Türkiyeye tanıdığı meşru müdahale hakkına dayanarak, Enosis girişimi ve darbe sonrasında Türk toplumunun varlığını korumak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Harekât, bir işgâl değil, soykırım tehdidini engelleyen meşru bir müdahaledir[6].

1960 Garanti Antlaşmasının 1. maddesi açıkça şunu öngörmektedir: Kıbrıs Cumhuriyeti

herhangi bir devletle tamamen veya kısmen herhangi bir siyasi veya iktisadi birliğe katılmamayı taahhüt eder. Bu itibarla herhangi bir diğer devletle birleşmeyi veya adanın taksimini doğrudan doğruya veya dolayısı ile teşvik edecek her nevi hareketi yasak ve ilan eder[7]. Bu hüküm, Adanın bütününün herhangi bir siyasi-ekonomik birliğe tek taraflı katılmasını hukuken engellemektedir. Uluslararası hukuk profesörü Maurice H. Mendelson Q.C.un da belirttiği üzere, GKRYnin Kıbrıs Cumhuriyeti unvanıyla ABye başvurusu ve üyeliği, 1960 düzeninin açık ihlâlidir[8].

2004 Dönüm Noktası: ABnin Stratejik Hatası

2004 yılında AB, Annan Planını reddeden Rum tarafını ödüllendirirken, planı kabul eden Kıbrıs Türk tarafını cezalandırmıştır. GKRY, Adanın tamamı adına, Kıbrıs Türk halkının iradesi yok sayılarak ve 1960 antlaşmalarına aykırı biçimde ABye tam üye yapılmıştır[9]. Bu karar, ABnin kendi Kopenhag kriterlerine ve bölünmüş bir adanın üyeliğinin mümkün olmadığı yönündeki kendi ilkelerine de aykırıdır. Dönemin üst düzey AB yetkilileri ve Avrupa Parlamentosu Türkiye eski Raportörü Kati Piri dâhil olmak üzere çeşitli Avrupa figürleri, bu üyeliğin hatalı bir karar olduğunu sonradan kabul etmiş veya ima etmişlerdir [10]. Bu hata, Rum tarafına Türkiye karşısında veto gücü kazandırmış, statü eşitsizliğini derinleştirmiş ve çözümü fiilen imkânsız hâle getirmiştir[11].

ABnin bu tek taraflı müdahalesi, Kıbrıs Türk halkının iradesine saygısızlığın en somut örneğidir. İzolasyonların kaldırılacağı yönündeki sözler tutulmamış, Türk tarafı ekonomik, siyasi ve kültürel alanlarda sistematik baskı altında tutulmaya devam etmiştir[12]. KKTC Dışişleri Bakanlığının 30 Temmuz 2026 tarihli açıklamasında da vurgulandığı üzere, bugün adada yaşanan dengesizliğin en büyük sorumlularından biri tartışmasız ABdir; çünkü 2004teki stratejik hata, Rum tarafının uzlaşmaz tutumunu cesaretlendirmiş ve taraflar arasındaki statü eşitsizliğini kalıcı hale getirmiştir.[13]

AB Raporlarında Sürekli Önyargı

Avrupa Birliğinin Türkiyeye ilişkin her yıl yayımladığı ilerleme raporları ve Avrupa Parlamentosu kararları, Kıbrıs konusunda tutarlı bir önyargı sergilemektedir. Söz konusu Türkiye raporlarında Türkiyenin iki devletli çözüm ve egemen eşitlik savunması BM Güvenlik Konseyi kararlarına aykırı diye eleştirilirken, Rum tarafının siyasi eşitliği fiilen reddeden tutumu ve federasyon ısrarı sorgulanmamaktadır[14]. AB Liderler Zirvesi kararları da aynı çizgiyi sürdürmekte, iki toplumlu federasyon modelini ısrarla dayatmaktadır[15]. Bu yaklaşım, ABnin tarafsız bir arabulucu olmaktan çıktığını, Rum tezlerinin sözcüsü konumuna gerilediğini göstermektedir[16].

Guterresin Ziyareti ve Gerçeklerin Dayatması

Guterresin Temmuz 2026 ziyareti, 16 yıl aradan sonra bir BM Genel Sekreterinin Adaya gelmesi bakımından sembolik önem taşımaktadır. Genel Sekreter, her iki liderle ayrı ve

ortak görüşmeler gerçekleştirmiş, 5+1 formatında yeni görüşmelerin başlatılacağını duyurmuştur. Ancak ziyaretten somut bir çözüm takvimi veya yeni bir çerçeve çıkmamıştır. Guterresin görev süresi 31 Aralık 2026da sona erecektir. Görevden ayrılmadan önce Kıbrıs konusunda ilerleme kaydetme isteği yapıcı görünmekle birlikte, mevcut yapısal engeller nedeniyle gerçekçi değildir. GKRYnin ve ABnin egemen eşitlik ile iki devletli çözüme kategorik karşı çıkışı, bu isteği sınırlı kılmaktadır[17].

Ziyaretin hemen ardından ABnin Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı Raffaele Fittoyu Kıbrıs Özel Temsilcisi sıfatıyla görevlendirmesi ve Adaya göndermesi, ABnin Kıbrıs konusuna müdahil olma ısrarının en son örneğini teşkil etmiştir. KKTC Dışişleri Bakanlığı, bu atamanın KKTCnin rızası alınmaksızın ve Kıbrıs Türk halkının iradesi tamamen yok sayılarak yapıldığını, dolayısıyla hiçbir meşruiyet taşımadığını açıkça belirtmiştir. Bakanlık, Fittonun herhangi bir faaliyetinin kabul edilmesinin mümkün olmadığını ve kendisinin muhatap alınmayacağını vurgulamıştır[18]. Üstelik BM Genel Sekreterinin dahi özel temsilci atamaktan imtina ettiği, yalnızca şahsi bir temsilci görevlendirdiği bir ortamda ABnin bu adımı atması, tarafsızlığını tamamen yitirdiğinin en somut göstergesidir[19].

Üstelin değerlendirmesi bu noktada isabetlidir. Ziyaret, Adada iki ayrı halk, iki ayrı demokratik otorite ve iki ayrı devlet gerçeğinin artık inkâr edilemeyeceğini göstermiştir[20]. Türkiye, egemen eşitlik ve iki devletli çözüm temelinde kalıcı bir düzeni desteklemektedir. Bu yaklaşım, 1960 ortaklık denemesinin çöküşü, 1974 sonrası fiilî durum ve 2004 sonrası dengesizlik dikkate alındığında, tek sürdürülebilir yoldur[21].

Gerçekçi Çözümün Koşulları

Kıbrısta kalıcı barış, ancak Adadaki iki egemen eşit toplumun varlığının kabul edilmesiyle mümkündür. BM Güvenlik Konseyi kararları, 2004 sonrası değişen gerçeklik karşısında yetersiz kalmıştır. ABnin 2004te işlediği stratejik hata, çözümsüzlüğün en büyük sorumlularından biri olmaya devam etmektedir. Guterresin çabaları takdir edilmekle birlikte, GKRYnin ve ABnin direnci karşısında sınırlı kalmaktadır.

KKTC Dışişleri Bakanlığının da altını çizdiği gibi, kalıcı ve sürdürülebilir bir anlaşma ancak bugün adada iki ayrı halk, iki ayrı devlet ve iki ayrı demokratik otorite bulunduğu gerçeğinin kabul edilmesi, tarafların egemen eşitliği ile eşit uluslararası statülerinin teyit edilmesi ve iki devlet arasında işbirliğine dayalı bir ilişkinin tesis edilmesiyle mümkündür. Bu gerçekler kabul edilmeden atılacak hiçbir tek taraflı adımın Kıbrıs Türk halkı açısından hukuki veya siyasi herhangi bir sonuç doğurmayacağı açıktır.

Uluslararası toplumun, özellikle Avrupa Birliğinin, Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliğini ve devlet varlığını tanıması gerekmektedir. Aksi takdirde, diplomatik girişimler sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. Ada gerçekleri artık göz ardı edilemez. Çözüm, bu gerçeklerin kabulüyle başlayabilecektir.

[1] Üstel: Guterresin Kıbrıs ziyareti, ada gerçeklerinin artık göz ardı edilemeyeceğini

göstermiştir, *Halkın Sesi*, halkinsesikibris.com, 30 Temmuz 2026, https://www.halkinsesikibris.com/ustel-guterresin-kibris-ziyareti-ada-gerceklerinin-artik-goz-ardi-edilemeyecegini-gostermistir.

[2] Hazel ÇAĞAN ELBİR, ABnin Tek Taraflı Müdahaleleri ve Kıbrıs Türk Halkının İradesine Saygısızlık, *AVİM*, avim.org.tr, 15 Mayıs 2025, https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/AB-NIN-TEK-TARAFLI-MUDAHALELERI-VE-KIBRIS-TURK-HALKININ-IRADESINE-SAYGISIZLIK.

[3] Hazel ÇAĞAN ELBİR, Kıbrıs Adasının Güvenliği ve İki Egemen Devlet Gerçeği: Üçlü Zirve Bağlamında AB Tutumunun Eleştirisi, *AVİM*, avim.org.tr, 12 Mart 2026, https://avim.org.tr/tr/Yorum/KIBRIS-ADASI-NIN-GUVENLIGI-VE-IKI-EGEMEN-ENTITE-GERCEGI-UCLU-ZIRVE-BAGLAMINDA-AB-TUTUMUNUN-ELESTIRISI.

[4] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*, expresskibris.com, 30 Temmuz 2026, https://www.expresskibris.com/disisleri-bakanligindan-fitto-aciklamasi-bizim-acimizdan-hicbir-mesruiyet-tasimiyor.

[5] Hazel ÇAĞAN ELBİR, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının 52. yılı ve Avrupanın Taraflı Yaklaşımı, *AVİM*, avim.org.tr, 21 Temmuz 2026, https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/1974-KIBRIS-BARIS-HAREKATININ-52-YILI-VE-AVRUPA-NIN-TARAFLI-YAKLASIMI.

[6] Hazel ÇAĞAN ELBİR, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının 52. yılı ve Avrupanın Taraflı Yaklaşımı, *AVİM*.

[7] Hazel ÇAĞAN ELBİR, AB Liderler Zirvesi Kararları Şaşırtmadı, *AVİM*, avim.org.tr, 30 Haziran 2021, https://avim.org.tr/tr/Analiz/AB-LIDERLER-ZIRVESI-KARARLARI-SASIRTMADI.

[8] Hazel ÇAĞAN ELBİR, GKRYden AB'ye Türkiye'nin Aday Statüsünü İptal Etmesi Yönünde Çağrı, *AVİM*, avim.org.tr, 10 Haziran 2020, https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/GKRY-DEN-AB-YE-TURKIYE-NIN-ADAY-STATUSUNU-IPTAL-ETMESI-YONUNDE-CAGRI.

[9] Hazel ÇAĞAN ELBİR, ABnin Tek Taraflı Müdahaleleri ve Kıbrıs Türk Halkının İradesine Saygısızlık, *AVİM*, avim.org.tr, 15 Mayıs 2025, https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/AB-NIN-TEK-TARAFLI-MUDAHALELERI-VE-KIBRIS-TURK-HALKININ-IRADESINE-SAYGISIZLIK.

[10] Hazel ÇAĞAN ELBİR, AB Liderler Zirvesi Kararları Yine Şaşırtmadı, *AVİM*, avim.org.tr, 30 Haziran 2021, https://avim.org.tr/tr/Analiz/AB-LIDERLER-ZIRVESI-KARARLARI-SASIRTMADI.

[11] Hazel ÇAĞAN ELBİR, AB Liderler Zirvesi Kararları Yine Şaşırtmadı, *AVİM*.

[12] Hazel ÇAĞAN ELBİR, ABnin Tek Taraflı Müdahaleleri ve Kıbrıs Türk Halkının İradesine Saygısızlık, *AVİM*.

[13] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[14] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[15] Hazel ÇAĞAN ELBİR, AB Liderler Zirvesi Kararları Yine Şaşırtmadı, *AVİM*.

[16] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[17] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[18] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[19] Dışişleri Bakanlığı'ndan Fitto açıklaması: 'Bizim açımızdan hiçbir meşruiyet taşımıyor', *Express Kıbrıs*.

[20] Üstel: Guterresin Kıbrıs ziyareti, ada gerçeklerinin artık göz ardı edilemeyeceğini göstermiştir.

[21] Üstel: Guterresin Kıbrıs ziyareti, ada gerçeklerinin artık göz ardı edilemeyeceğini göstermiştir.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "BM GENEL SEKRETERİ GUTERRES'İN KIBRIS

ZİYARETİ VE ADA GERÇEKLERİNİN ARTIK GÖZARDI EDİLEMEYECEĞİ GERÇEĞİ: EGEMEN EŞİTLİK TEMELİNDE ÇÖZÜMÜN KAÇINILMAZLIĞI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2026 / 33. Ağustos 03. Erişim Kasım 21, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Analiz/BM-GENEL-SEKRETERI-GUTERRES-IN-KIBRIS-ZIYARETI-VE-ADA-GERCEKLERININ-ARTIK-GOZARDI-EDILEMEYECEGI-GERCEGI-EGEMEN-ESITLIK-TEMELINDE-COZUMUN-KACINILMAZLIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır